

COD YMDDYGIAD CYNGOR TREF DINBYCH

Adolygwyd ar 23.03.2026

Dyddiad Adolygiad Nesaf: Ebrill 2027

Cod Ymddygiad Aelodau – Cyngor Tref Dinbych

Cyflwyniad: 10 Egwyddor Bywyd Cyhoeddus

Rhaid i Aelodau Cyngor Tref Dinbych gadw at yr egwyddorion canlynol ym mhob un o'u hymatebion a'u gweithredoedd

1. Anhunanoldeb

Mae'n rhaid i'r aelodau weithredu ar lwyfan lles cyhoeddus yn unig. Ni ddylent byth ddefnyddio eu safle fel aelodau i roi mantais annheladwy iddynt eu hunain neu i osgoi anfanteisio, nac i roi mantais neu anfanteisio annheladwy i eraill.

2. Gonestrwydd

Mae'n rhaid i'r aelodau ddatgan unrhyw fuddiannau preifat sy'n berthnasol i'w dyletswyddau cyhoeddus a chymryd camau i ddatrys unrhyw wrthdaro mewn ffordd sy'n diogelu lles y cyhoedd.

3. Cyfiawnder a Phriodoldeb

Ni ddylai'r aelodau roi eu hunain mewn sefyllfa lle mae eu cyfiawnder yn cael ei herio gan unrhyw ddyletswydd ariannol neu arall i unigolion neu sefydliadau a allai geisio dylanwadu arnynt wrth gyflawni eu dyletswyddau. Mae'n rhaid i'r aelodau bob amser osgoi ymddangosiad o ymddygiad o'r fath.

4. Dyletswydd i Warchod y Gyfraith

Mae'n rhaid i'r aelodau weithredu i warchod y gyfraith ac yn bob achos weithredu yn unol â'r ymddiriedaeth y mae'r cyhoedd wedi'i roi iddynt.

5. Stiwardiaeth

Wrth gyflawni eu dyletswyddau a chyfrifoldebau, rhaid i aelodau sicrhau bod adnoddau eu awdurdod yn cael eu defnyddio yn gyfreithlon ac yn ddoeth.

6. Amllder yn y Broses o Wneud Penderfyniadau

Wrth gyflawni eu cyfrifoldebau gan gynnwys gwneud penodiadau, dyfarnu contractau, neu argymhell unigolion ar gyfer gwobrau a manteision, rhaid i aelodau wneud penderfyniadau ar sail medrusrwydd. Er y rhaid i aelodau ystyried cyngor proffesiynol swyddogion a gallant gymryd sylw mewn modd priodol o safbwyntiau eraill, gan gynnwys eu grwpiau gwleidyddol, mae'n eu cyfrifoldeb nhw penderfynu pa safbwynt i'w gymryd a, os yw'n briodol, sut i bleidleisio ar unrhyw fater.

COD YMDDYGIAD CYNGOR TREF DINBYCH

7. Cydraddoldeb a Parch

Rhaid i aelodau gyflawni eu dyletswyddau a chyfrifoldebau gan roi ystyriaeth briodol i'r angen i hyrwyddo cyfleoedd cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhywedd, hil, anabledd, cyfeiriadedd rhywiol, oedran neu grefydd, a dangos parch a ystyriaeth tuag at eraill.

8. Agoredrwydd

Rhaid i aelodau fod mor agored â phosibl am eu holl weithredoedd a gweithredoedd eu awdurdod. Rhaid iddynt geisio sicrhau bod datgelu gwybodaeth wedi'i gyfyngu dim ond yn unol â'r gyfraith.

9. Atebolrwydd

Mae aelodau yn atebol i'r etholwyr a'r cyhoedd yn gyffredinol am eu gweithredoedd ac am y ffordd y maent yn cyflawni eu cyfrifoldebau fel aelod. Rhaid iddynt fod yn barod i roi eu hunain dan archwiliad sy'n briodol i'w cyfrifoldebau.

10. Arweinyddiaeth

Rhaid i aelodau hyrwyddo a chefnogi'r egwyddorion hyn trwy arweinyddiaeth ac enghraifft er mwyn hyrwyddo hyder y cyhoedd yn eu rôl ac yn yr awdurdod. Rhaid iddynt barchu didwylledd ac uniondeb swyddogion statudol yr awdurdod a'i staff arall.

Rhan 1: Dehongli

1. Diffiniadau:

1.1 Aelod – yn cynnwys aelodau etholedig ac aelodau a detholwyd yn gydran oni nodir fel arall.

1.2 Aelod Cydran – person sydd â hawl i bleidleisio ar bwyllgor neu is-bwyllgor cyfun ond nad yw wedi ethol yn ffurfiol i'r awdurdod.

1.3 Cyfarfod – yn cynnwys unrhyw gyngor, pwyllgor, is-bwyllgor, pwyllgor cyfun, neu gyfarfod swyddogion yn gweithredu mewn gallu swyddogol.

1.4 Awdurdod Perthnasol – yn cynnwys cynghorau sir, cynghorau bwrdeistref sirol, cynghorau cymunedol, awdurdodau tân ac achub, ac awdurdodau Parc Cenedlaethol.

1.5 Cymdeithas Gofrestredig – cymdeithas gofrestredig o dan Ddeddf Cymdeithasau Cydweithredol a Budd Cymunedol 2014 neu Ddeddf Cymdeithasau Diwydiannol a Darparwyr (NI) 1969.

1.6 Gwybodaeth Sensitif – buddiannau personol a allai, pe cânt eu datgelu i'r cyhoedd, godi perygl o drais neu fygwth i chi neu rywun rydych yn byw gyda nhw.

1.7 Mae “swyddog priodol” yn cyfeirio at swyddog y cyngor sydd â chyfrifoldeb dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

I gael ei adolygu'n flynyddol (Yn well pe bai yn yr CB)

COD YMDDYGIAD CYNGOR TREF DINBYCH

1.8 Mae pwylgor Safonau yn cyfeirio at gyngor y sir neu gyngor bwrdeistref sirol sy'n gyfrifol am fonitro safonau o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

Rhan 2: Darpariaethau Cyffredinol

2. Gorwelion

2.1 Rhaid i chi gadw at y Cod Ymddygiad hwn:

- (a) Wrth gynnal busnes y cyngor neu fynychu cyfarfodydd;
- (b) Wrth weithredu fel cynrychiolydd y cyngor;
- (c) Ar bob amser o ran ymddygiad a allai niweidio enw da eich swydd neu defnyddio eich safle'n amhriodol.

2.2 Gweithio dros Gorfforaethau Eraill

- (a) Os caiff eich penodi i awdurdod neu gorfforaeth gyhoeddus arall, dilynwch eu cod os yw'n bodoli
- (b) Fel arall, dilynwch y cod hwn, oni bai ei fod yn gwrthdaro ag ymrwymadau cyfreithiol y corff hwnnw.

COD YMDDYGIAD CYNGOR TREF DINBYCH

Rhan 3: Rhwymedigaethau Cyffredinol Aelodau:

3.1 Hyrwyddo cydraddoldeb –

(c) Rhaid i Aelodau hyrwyddo cydraddoldeb cyfleoedd a pharchu amrywiaeth ym mhob agwedd o fusnes y cyngor.

(d) Ni ddylai penderfyniadau, trafodaethau a gweithredoedd wahaniaethu'n anghyfreithlon yn erbyn unrhyw berson ar sail nodweddion diogelu megis oedran, anabledd, ailosodi rhyw, priodas neu bartneriaeth sifil, beichiogrwydd a mamolaeth, hil, crefydd neu gred, rhywedd, neu gyfeiriadedd rhywiol.

(e) Dylai Aelodau annog cyfranogiad cynhwysol mewn democratiaeth leol a sicrhau bod gwasanaethau'r cyngor yn deg ac yn hygyrch i bob aelod o'r gymuned.

3.2 Trin eraill gyda pharch a ystyriaeth –

(a) Rhaid i aelodau drin cydweithwyr, swyddogion, aelodau o'r cyhoedd, a sefydliadau allanol gyda chwarteisi, urddas a pharch bob amser. Mae hyn yn cynnwys gwrando ar farnau eraill, cymryd rhan mewn dadl adeiladol, a chynnal ymddygiad priodol mewn cyfarfodydd, cysylltiadau, a chyfathrebu cyhoeddus, gan gynnwys cyfryngau cymdeithasol.

3.3 Peidiwch â bwlio neu aflonyddu ar bobl –

(a) Ni ddylai aelodau gymryd rhan mewn bwlio neu aflonyddu unrhyw un.

(b) Gall bwlio gynnwys ymddygiad sy'n sarhaus, byrfyfyr, maleisus neu sarhaus, neu gamddefnyddio pŵer gyda'r bwriad o wthio i lawr, difetha na niweidio person arall.

(c) Mae aflonyddu yn cynnwys ymddygiad annymunol sy'n torri urddas person neu'n creu amgylchedd byrfyfyr, gelyn, difriol neu sarhaus.

3.4 Peidiwch â chyfaddawdu didueddrwydd swyddogion –

(a) Rhaid i aelodau barchu rôl broffesiynol swyddogion y cyngor ac ni ddylent geisio dylanwadu arnynt yn amhriodol nac eu rhoi dan bwysau gormodol.

(b) Mae angen i swyddogion aros yn wrthbleidiau yn wleidyddol ac rhaid iddynt gael eu galluogi i roi cyngor proffesiynol heb unrhyw ymyrraeth.

(c) Dylai aelodau peidio â cynnwys swyddogion mewn materion plaid-wleidyddol nac ofyn iddynt weithredu mewn ffordd sy'n gwrthdaro â'u cyfrifoldebau proffesiynol.

COD YMDDYGIAD CYNGOR TREF DINBYCH

3.5 Peidiwch ag datgelu gwybodaeth gyfrinachol –

(a) Ni ddylai Aelodau ddatgelu gwybodaeth gyfrinachol a gafwyd trwy eu rôl fel cynghorydd oni bai eu bod wedi cael awdurdodi i wneud hynny neu o dan ofyniad cyfreithiol.

(b) Mae gwybodaeth gyfrinachol yn cynnwys gwybodaeth a ddarparwyd mewn cyfrinachedd, gwybodaeth eithriadol a drafodwyd mewn cyfarfodydd preifat (Rhan 2), neu;

(c) gwybodaeth sy'n ymwneud â unigolion, contractau, neu faterion cyfreithiol.

3.6 Peidiwch â rhwystro mynediad at wybodaeth –

(a) Ni ddylai Aelodau rwystro hawl gyfreithiol y cyhoedd i gael mynediad at wybodaeth. Mae hyn yn cynnwys cydymffurfio â deddfwriaeth fel Deddf Rhyddid Gwybodaeth a chyfreithiau diogelu data, a chefnogi tryloywder mewn gwneud penderfyniadau'r cyngor lle bynnag y bo'n bosibl.

3.7 Peidiwch â dod â'ch swyddfa na'ch awdurdod i ddiffyg enw da –

(a) Rhaid i Aelodau ymddwyn mewn modd sy'n cynnal hyder y cyhoedd yn uniondeb y cyngor a rôl cynrychiolwyr etholedig.

(b) Gall ymddygiad sy'n niweidio enw da'r cyngor, yn tanseilio ymddiriedaeth mewn swydd gyhoeddus, neu sydd yn edrych yn wael ar yr awdurdod gyfateb i achosi i'r swydd neu'r awdurdod ddod i ran o'w enw gwael.

3.8 Adrodd am dorriadau i'r cod –

(a) Mae aelodau â dyletswydd i adrodd unrhyw ymddygiad y credant yn rhesymol ei fod yn cyfateb i dorri'r Cod Ymddygiad.

(b) Dylid fel arfer adrodd pryderon i'r Swyddog Monitro neu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn unol â'r gweithdrefnau perthnasol

(c) Gall y Swyddog Monitro neu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ymchwilio i dorriadau.

(d) Rhaid i aelodau beidio â gwneud cwynion am dorriadau honedig i'r Cod Ymddygiad sydd yn ddigyfiawn, damcaniaethol, wedi'u hysbrydoli'n wleidyddol, neu wedi'u bwriadu i achosi anhwylystod neu niwed yn hytrach nag i fynd i'r afael â phryderon gwirion.

(e) Rhaid i chi gydweithredu â'r ymchwiliadau - Rhaid i Aelodau gydweithredu'n llawn â unrhyw ymchwiliad i dorriadau honedig i'r Cod Ymddygiad. Mae hyn yn cynnwys ymateb yn syth i geisiadau am wybodaeth, mynychu cyfweiliadau os oes angen, a darparu gwybodaeth onest a chywir i'r ymchwilyr.

COD YMDDYGIAD CYNGOR TREF DINBYCH

(f) Os yw rhywun yn credu eich bod wedi torri Cod Ymddygiad:

(g) Gellir gwneud cwyn i'ch Swyddog Monitro.

(h) Fel ymgeisydd cynghorydd, mae gennych ddyletswydd i wneud cwyn os credwch fod cynghorydd cydweithredol yn torri'r Cod.

(i) Mae Cyngor Tref Dinbych yn meddu ar ei 'gweithdrefnau datrys lleol' ei hun i ymdrin â chwynion 'isel eu lefel' yn lleol a allai gynnwys er enghraifft Swyddogion Monitro yn mynd i'r afael â'r broblem gyda'r Arweinwyr Grwp neu bwyllgor adegol o gynghorwyr.

(j) Bydd troseddau difrifol a honnir o'r Cod yn cael eu cyfeirio at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

(k) Os canfyddir bod cwyn yn wir, bydd yr Ombwdsmon yn cyfeirio'r achos at bwyllgor safonau lleol neu'r Panel Barnu Annibynnol Cymru, a gall cosbau amrywio o beidio â chymryd camau hyd nes at atal neu gwahardd am 5 mlynedd. Hyd yn oed os ydych wedi eich atal, rydych yn dal i fod yn destun y Cod!

3.9 Rhaid ichi beidio ag defnyddio eich safle yn anghyfreithlon –

(a) Rhaid i aelodau beidio ag defnyddio eu safle fel cynghorwyr i gael mantais bersonol, sicrhau buddion iddyn nhw eu hunain neu i eraill, neu niweidio unrhyw berson. Mae hyn yn cynnwys osgoi gwrthdaro o fuddiannau a sicrhau bod penderfyniadau'n cael eu gwneud yn unig er lles y cyhoedd.

3.10 Peidiwch ag misdefnyddio adnoddau'ch awdurdod –

(a) Rhaid i aelodau ddefnyddio adnoddau'r cyngor yn gyfrifol ac yn unig ar gyfer busnes cyngor cyfreithlon. Mae adnoddau yn cynnwys cyfleusterau'r cyngor, offer, gwybodaeth, ariannu, a amser staff.

(b) Ni ddylid defnyddio adnoddau'r cyngor at ddibenion personol neu weithgareddau gwleidyddol plaid.

3.11 Cyrraedd penderfyniadau'n wrthrychol –

(a) Rhaid i aelodau wneud penderfyniadau yn seiliedig ar fanteision y mater dan sylw, gan ystyried gwybodaeth berthnasol, cyngor proffesiynol, a buddiannau'r gymuned.

(b) Rhaid i benderfyniadau beidio â'u dylanwadu gan fuddiannau personol, rhagfarn, neu bwysau anghyfreithlon gan eraill.

COD YMDDYGIAD CYNGOR TREF DINBYCH

3.12 Ystyriwch gyngor a roddir gan swyddogion a rhowch resymau os na fyddwch yn ei ddilyn –

(a) Dylai aelodau ystyried yn briodol gyngor proffesiynol a ddarperir gan swyddogion y cyngor.

(b) Pan fydd aelodau'n dewis peidio â dilyn y cyngor hwnnw, dylent egluro eu rhesymau'n glir a sicrhau bod eu penderfyniad yn parhau i fod yn gyfreithlon, rhesymol, ac o fudd i'r cyhoedd.

3.13 Cydymffurfio â'r gyfraith a rheolau eich awdurdod ynghylch treuliau

(a) Rhaid i aelodau sicrhau bod hawliadau am lwfansau, treuliau, neu ad-daliadau yn gywir, yn gyfreithlon, ac yn unol â pholisïau a rheoliadau'r cyngor.

(b) Rhaid i hawliadau gysylltu â dyletswyddau cyfreithlon y cyngor yn unig.

3.14 Peidiwch â derbyn anrhegion na lletygarwch a fyddai'n eich rhoi o dan rwymedigaeth neu sy'n ymddangos eu bod yn gwneud hynny

(a) Rhaid i aelodau beidio â derbyn anrhegion, lletygarwch, neu fanteision a allai ddylanwadu, neu ymddangos yn rhesymol i ddylanwadu, ar eu barn neu wneud penderfyniadau.

(b) Rhaid datgan unrhyw anrhegion neu lletygarwch a dderbynnir mewn cysylltiad â dyletswyddau swyddogol a'i gofnodi yn unol â gweithdrefnau'r cyngor.

(c) Cofrestrwch anrhegion, lletygarwch, manteision deunyddiol, neu fanteision dros £25 o fewn 28 diwrnod.

3.15 Gwneud Penderfyniadau

(a) Gwnewch benderfyniadau ar sail cymhwysedd a lles y cyhoedd, gan ystyried cyngor swyddog perthnasol (pennaeth gwasanaeth talu, swyddog monitro, prif swyddog cyllid, prif swyddog cyfreithiol).

(b) Rhannwch resymau pob penderfyniad yn unol â gofynion statudol a'r cyngor.

3.16 Treuliau

(a) Dilynwch gyfreithiau a rheolau'r cyngor ynghylch hawlio treuliau.

COD YMDDYGIAD CYNGOR TREF DINBYCH

Rhan 4: Buddiannau

4.1 Buddiannau Personol

Mae gennych fuddiant personol os yw'n ymwneud â:

- (a) Cyflogaeth, busnes, neu gyflog sy'n eich cynnwys chi neu gydweithwyr agos.
- (b) Contractau, tir, neu warantau yn ardal y cyngor.
- (c) Aelodaeth neu reolaeth o gyrff cyhoeddus, elusennol, undebau llafur, neu gyrff preifat.
- (d) Tir rydych chi'n ei feddiannu am 28+ diwrnod yn ardal y cyngor.

4.2 Datgelu

- (a) Datgelwch ar lafar mewn cyfarfodydd neu'n ysgrifenedig o fewn 14 niwrnod ar ôl gwneud sylwadau.
- (b) Cofnodi buddiannau personol mewn penderfyniadau neu ddatganiadau ysgrifenedig.
- (c) Bydd y buddiant a ddatgelwyd yn cael ei gofnodi yn Nhrefnfa Buddiannau Aelodau ar wefan Cyngor Tref Dinbych.

4.3 Buddiannau Camfarnol

- (a) Os yw buddiant personol yn ddigonol o ran pwysigrwydd i wneud camgymeriad mewn barn, mae'n dod yn fuddiant camfarnol.
- (b) Mae eithriadau yn cynnwys rhai tai, ysgolion, grantiau, neu weithgareddau cyhoeddus eraill (gweler eithriadau manwl).

4.4 Cyfranogiad

- (a) Rhaid i chi dynnu'n ôl o gyfarfodydd pan fo buddiant camfarnol yn berthnasol, oni bai: o Mae gennych ddatgeliad oddi wrth y pwyllgor safonau; neu o Rydych yn mynychu pwyllgor archwilio at ddibenion statudol.
- (b) Dim ond cynrychioliadau ysgrifenedig ac llafar a ganiateir os gall y cyhoedd hefyd fynychu.

COD YMDDYGIAD CYNGOR TREF DINBYCH

Rhan 5: Cofrestr Diddordebau

5.1 Cofrestru

(a) Cofrestrwch bob diddordeb personol o fewn 28 diwrnod o

: o Mabwysiadu'r côd hwn

; neu o Etholiad/penodiad.

(b) Diweddarwch o fewn 28 diwrnod o unrhyw newid.

Rhan 6: Gwybodaeth Sensitif

6.1 Gallwch gadw gwybodaeth sensitif os cytuna swyddog monitro.

6.2 Diweddarwch y cofrestrriad os bydd amgylchiadau'n newid ac nad yw'r wybodaeth yn sensitif mwy.